

กฎหมายต้นแบบว่าด้วยการจัดตั้งศาลศุลกากรและวิธีพิจารณาคดีศุลกากร Model Law on the Establishment of the Customs Court and Customs Procedure.

ประสิทธิ์ ประวรรณ¹ และสุนีย์ มัลลิกะมาลย์²

Prasit Prawanna¹ and Sunee Mallikamarl²

¹นักศึกษา หลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

อาจารย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

¹Doctoral Student Faculty of Law Sripatum University

²Lecturer from the Faculty of Law Sripatum University

Corresponding Author Email: pala_prasit@hotmail.com

Received: 24 November 2021

Revised: 21 December 2021

Accepted: 25 December 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยการจัดตั้งศาลศุลกากรและวิธีพิจารณาคดีศุลกากร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ และมีกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 14 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจง แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า ศาลศุลกากรที่จัดตั้งเป็นศาลชำนาญพิเศษมีผู้พิพากษาที่มีประสบการณ์เฉพาะและมีผู้พิพากษาสมทบ มีกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีที่ใช้ระบบการไต่สวนและรวมคดีศุลกากรที่พิพาททั้งคดีแพ่ง คดีอาญา และคดีปกครอง ขึ้นในศาลศุลกากรเดียวกัน โดยมีเขตอำนาจศาลในพื้นที่ที่มีการประกอบกิจการค้าการนำเข้า ส่งออกสินค้าของภาคอุตสาหกรรม และพื้นที่ที่มีพิธีการศุลกากร ตลอดจน การวิจัยเสนอแนะให้มีการจัดตั้งศาลศุลกากรและวิธีพิจารณาคดีศุลกากรโดยการนำกฎหมายที่จัดทำขึ้นมาเป็นต้นแบบนี้ เข้าสู่กระบวนการพิจารณาของฝ่ายนิติบัญญัติเพื่อตราเป็นกฎหมาย เมื่อกฎหมายได้ผ่านการพิจารณาของฝ่ายนิติบัญญัติแล้ว ให้ฝ่ายรัฐบาลจัดทำงบประมาณเพื่อที่จะดำเนินการจัดตั้งศาลศุลกากรและสรรหาผู้พิพากษาศุลกากร และผู้พิพากษาสมทบที่มีความเชี่ยวชาญเข้ามาทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีศุลกากรต่อไป

คำสำคัญ: ศาลศุลกากร, ศาลชำนาญพิเศษ, วิธีพิจารณาคดีศุลกากร

Abstract

This research consists purpose of this research is to develop a model law on the establishment of customs courts and customs trial procedures. is qualitative research. The research tool was an interview form and the target group consisted of 14 people resulting from specific selection then use the information gathered from the documents and in-depth interviews for content analysis. The results showed that the customs court, which was established as a specialized court, had judges with specific experience and an associate judge. There is a law on prosecution that uses an investigative system and combines disputed civil, criminal and administrative cases in the same customs court having jurisdiction in the area where the business of importing Export of industrial products and areas with customs formalities, as well as research suggesting the establishment of a customs court and customs procedural procedures by adopting the established law as a model. Enter the legislative process for enacting into law, when the law has been considered by the legislature. The government

shall prepare a budget for the establishment of a customs court and the selection of judicial judges and an associate judge with expertise to continue adjudicating the customs case.

Keywords: Customs Court, Specific Court, Customs Litigation

บทนำ

การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องมีงบประมาณเพียงพอที่จะนำไปใช้เพื่อการพัฒนาซึ่งแต่ละประเทศมีเงินได้เข้าประเทศเพื่อจัดสรรเป็นงบประมาณแผ่นดินนั้นส่วนใหญ่จะมาจากการจัดเก็บภาษี โดยมีการแบ่งแยกการจัดเก็บภาษีตามประเภทของเงินได้จากการดำเนินการของผู้ที่มีเงินได้และภาษีที่สำคัญประเภทหนึ่งที่สามารถสร้างเงินได้เข้าประเทศก็คืออากรศุลกากร เป็นอากรที่จัดเก็บจากกิจการการนำเข้า ส่งออกสินค้าตามประเภทรายการสินค้าโดยมีองค์กรรัฐทำหน้าที่จัดเก็บคือกรมศุลกากร (ชูชาติ อัสวโรจน์, 2549) กิจการลักษณะเช่นนี้จึงต้องมีพิธีการศุลกากรและประเมินราคาเพื่อการจัดเก็บภาษีที่เรียกว่าอากรตามกฎหมายศุลกากร การที่ภาคธุรกิจเอกชนจะต้องเสียค่าอากรจากการประกอบธุรกิจนี้จึงเป็นการสร้างภาระให้แก่ภาคธุรกิจ แต่ก็เป็นความจำเป็นที่จะต้องเสียภาษีให้แก่ภาครัฐจึงเท่ากับเป็นการเพิ่มค่าใช้จ่ายหรือมีต้นทุนของการประกอบกิจการเพิ่มขึ้นแก่ภาคธุรกิจ ดังนั้นในสภาพการณ์เช่นนี้จึงส่งผลให้ภาคธุรกิจเอกชนพยายามหาช่องทางที่จะหลีกเลี่ยงหรือเสียอากรศุลกากรให้น้อยลงเพื่อจะได้ลดค่าใช้จ่ายหรือทำให้ลดต้นทุนลง จึงทำให้เกิดการฝ่าฝืน หรือเป็นข้อพิพาทเกิดขึ้น เช่นการสำแดงเท็จ การหลีกเลี่ยง หรือไม่ได้จัดทำพิธีการศุลกากร (มาโนช รอดสม, 2555) หรืออาจเป็นการแสดงประเภทสินค้าที่ไม่เป็นจริง จึงเป็นข้อพิพาทระหว่างผู้ประกอบการกับกรมศุลกากร อีกประการหนึ่งโดยขอบเขตแห่งอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่กรมศุลกากรนั้นนอกจากจะทำการจัดเก็บอากรศุลกากรแล้วยังมีหน้าที่ในการ ควบคุม ตรวจสอบ และวินิจฉัย หรือตีความข้อบังคับของกฎหมาย ซึ่งอาจจะมีข้อขัดแย้งเกิดขึ้นจากการวินิจฉัยหรือตีความก็ได้ การตีความกฎหมายนั้นก็จะเป็นการรักษาผลประโยชน์อยู่ด้วย จึงเป็นปัญหาและข้อพิพาทเกิดขึ้น นอกจากนี้ ปัญหาที่จะนำไปสู่ข้อพิพาทอีกประการหนึ่งก็คือการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ศุลกากร ที่อาจสร้างความเสียหายแก่ผู้ประกอบการปัญหาต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้หากไม่สามารถหาข้อยุติลงไปได้ก็ย่อมนำไปสู่การฟ้องร้องเป็นคดีต่อศาลซึ่งผู้ที่เป็นโจทก์หรือจำเลยในคดีศุลกากรนั้นมีได้ทั้งที่ฝ่ายกรมศุลกากรเป็นโจทก์หรือจำเลย หรือฝ่ายธุรกิจเอกชนก็ได้ทั้งที่เป็นโจทก์หรือจำเลยได้เช่นกัน และลักษณะคดีที่ฟ้องร้องกันนั้นมีได้ทั้งที่เป็นคดีอาญา คดีแพ่ง และหรืออาจจะเป็นคดีปกครองในลักษณะของการโต้แย้งคำสั่งหรือคดีที่พิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐอันเกิดจากการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ ซึ่งแต่ละประเภทคดีก็ต้องฟ้องศาลตามประเภทคดีนั้น ๆ เช่นถ้าเป็นคดีอาญาก็ต้องฟ้องที่ศาลอาญา ถ้าเป็นคดีแพ่งก็ต้องฟ้องที่ศาลแพ่งและถ้าเป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐก็ต้องฟ้องที่ศาลปกครอง ซึ่งแต่ละศาลย่อมมีเขตอำนาจศาล และหรือระบบการพิจารณาคดีที่แตกต่างกันถ้าเป็นศาลที่สังกัดศาลยุติธรรมก็จะเป็นระบบกล่าวหาแต่ถ้าเป็นศาลปกครองก็จะเป็นระบบไต่สวน เป็นต้น ตามที่กฎหมายวิธีพิจารณาความนั้น ๆ ได้บัญญัติไว้ ซึ่งการพิจารณาของแต่ละศาลจะไม่กล่าวถึงในเขตอำนาจศาลและระบบการพิจารณาคดีซึ่งกันละกัน ที่เป็นปัญหามากก็คือ องค์คณะผู้พิพากษาคดีในปัจจุบันนี้ ไม่มีกฎหมายให้อำนาจผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาเป็นผู้พิพากษาสมทบที่ถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาสมทบเป็นองค์คณะผู้พิพากษาอีกด้วยดังเช่นศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศจะมีองค์คณะผู้พิพากษาสมทบร่วมพิจารณาคดี

ปัจจุบันนี้ แม้จะมีศาลภาษีอากรทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีภาษีอากร แต่เมื่อพิจารณาคดีตามเขตอำนาจของศาลภาษีอากรแล้วจะเป็นการพิจารณาคดีภาษีเงินได้ทั่ว ๆ ไป (เกียรติ สุนทรนนท์, 2539) ตามประมวลรัษฎากรเป็นหลัก แต่การพิจารณาคดีศุลกากรนั้นมีความแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง และเป็นข้อพิพาทที่เกิดจากกระบวนการการค้าระหว่างประเทศที่เป็นความผิดทางเทคนิคเกี่ยวกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจเกี่ยวข้องกับการหลีกเลี่ยงการชำระภาษีอากร การสำแดงเท็จ การนำของต้องห้ามต้องกำกับ หรือการขอลดค่าอากร และหลักประกันอากร ปัญหาที่เกิดขึ้นกับกระบวนการพิจารณาคดีที่เชื่อมโยงไปถึงเขตอำนาจศาล

นั้นหากยังคงใช้วิธีพิจารณาความของแต่ละศาลในปัจจุบันย่อมจะส่งผลกระทบต่อความยุติธรรมที่คู่ความพึงจะได้รับโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีคู่ความที่เป็นนักธุรกิจต่างประเทศอาจส่งผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศ และการลงทุนของนักลงทุนชาวต่างชาติที่จะกระทบต่อความน่าเชื่อถือทางด้านการค้าระหว่างประเทศด้วย

ปัญหาที่กล่าวมานี้หากปล่อยให้เป็นอย่างนี้ต่อไปจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศขาดความเป็นเอกภาพในการพิจารณาพิพากษาคดี ขาดความเชื่อมั่นของนักลงทุนทั้งในต่างประเทศและในประเทศ เกิดความสับสนของคู่ความทั้งโจทก์และจำเลยในการที่จะนำคดีฟ้องต่อศาลเพื่อเข้าสู่กระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีตามกระบวนการยุติธรรม ซึ่งถ้าหากพิจารณาจากประเทศบางประเทศแล้วพบว่า กระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีที่เกี่ยวกับภาษีอากรแล้ว ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่มีการพิจารณาคดีแบบศาลเดียว หรือศาลคู่ก็ตาม ศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาจะเป็นศาลเพียงศาลเดียว ในกรณีของต่างประเทศอย่างเช่นสาธารณรัฐฝรั่งเศส หรือสหพันธ์รัฐเยอรมนี ก็จะอยู่ในเขตรับผิดชอบของเขตอำนาจศาลของศาลปกครองเพียงศาลเดียว ประเทศญี่ปุ่นก็อยู่ในเขตอำนาจของศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศเพียงศาลเดียวเช่นเดียวกัน ซึ่งผลที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลเดียวทำให้การดำเนินการพิจารณาคดีที่เกี่ยวกับภาษีอากรมีความสะดวก รวดเร็ว เป็นเอกภาพตามหลักการการจัดเก็บภาษีอากรหรือการเรียกเก็บภาษีอากรที่ดี และก่อให้เกิดความเชื่อมั่นกับภาคเอกชนผู้ที่ประกอบกิจการเนื่องจากการประกอบธุรกิจประเภทต่าง ๆ นั้น ระยะเวลาที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก ซึ่งหากกระบวนการพิจารณาระงับข้อพิพาทใช้ระยะเวลาที่รวดเร็ว ก็จะเป็นการสร้างบรรยากาศในการค้าขาย การลงทุนให้เกิดความแน่นอน โปร่งใส ทั้งในส่วนของการภาครัฐที่มีหน้าที่เรียกเก็บหรือจัดเก็บภาษีอากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และในส่วนของภาคเอกชนผู้ประกอบการที่มีหน้าที่ชำระภาษีให้แก่วัฒนธรรมที่ย่อมที่จะชำระภาษีอากรได้อย่างไม่มีข้อกังขาในด้านความยุติธรรมหรือได้แก่สิทธิแต่อย่างใด

จากข้อมูลสถิติการดำเนินการจับกุม และดำเนินคดีของเจ้าพนักงานศุลกากร กรมศุลกากรพบว่า การกระทำความผิดตามกฎหมายศุลกากรหรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการศุลกากร ในปีงบประมาณ 2562 เป็นจำนวน 32,255 คดี คิดเป็นมูลค่ารวมทั้งสิ้น 2,784 ล้านบาท และในปีงบประมาณ 2563 ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2562 จนถึงเดือนกรกฎาคม 2563 จำนวน 10 เดือนที่ผ่านมาเป็นจำนวน 21,034 คดี คิดเป็นมูลค่ารวมทั้งสิ้น 2,642 ล้านบาท (ชัยยุทธ คำคุณ, 2563) ย่อมชี้ให้เห็นได้ว่าจำนวนคดีในแต่ละปีมีมากที่อาจส่งผลกระทบต่อความล่าช้าในการพิจารณาคดี และความล่าช้าก็คือความไม่ยุติธรรม

ดังนั้น จากสภาพความเป็นมาของปัญหาดังกล่าวมานี้ทำให้การวิจัยมีแนวคิดที่จะทำการศึกษาและวิจัยเพื่อหาคำตอบที่จะนำไปสู่การจัดตั้งศาลศุลกากรและวิธีพิจารณาคดีศุลกากรขึ้นเพื่อพิจารณาคดีศุลกากรโดยเฉพาะในรูปแบบของศาลชำนาญพิเศษที่จะรับพิจารณาพิพากษาคดีศุลกากรได้ ไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่ง หรือกรณีที่เกี่ยวข้องเนื่องทางอาญา หรือทางปกครองในศาลเดียวกัน แนวคิดนี้ทำให้การวิจัยกำหนดความประสงค์ที่จะทำวิจัยในเรื่องกฎหมายต้นแบบว่าด้วยการจัดตั้งศาลศุลกากรและวิธีพิจารณาคดีศุลกากร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อจัดทำกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลศุลกากรและวิธีพิจารณาคดีศุลกากร

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. **กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย** ได้แก่ ผู้ประกอบการ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญการศุลกากร พนักงานสอบสวน อัยการ ศาล นักกฎหมาย รวมทั้งสิ้น 14 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. **เครื่องมือการวิจัย** ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เป็นการสัมภาษณ์โดยตรงระหว่างกลุ่มเป้าหมาย ผู้ให้สัมภาษณ์กับผู้วิจัย ตามประเด็นสัมภาษณ์ที่ได้จัดทำไว้ล่วงหน้า ซึ่งข้อมูลที่ได้มานั้นจะนำไปใช้ในการวิเคราะห์ต่อการจัดทำ

กฎหมายต้นแบบว่าด้วยการจัดตั้งศาลศุลกากรและวิธีพิจารณาคดีศุลกากรโดยกำหนดพื้นที่การสัมภาษณ์เชิงลึกที่กรุงเทพมหานคร
จังหวัดชลบุรี และจังหวัดระยอง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้อมูลเอกสาร 2) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย 3) ข้อมูลจากการมีส่วนร่วมออกแบบโครงสร้างกฎหมายของประชากรผู้มีส่วนได้เสีย และ 4) ข้อมูลจากการวิพากษ์และข้อเสนอแนะจากการรับฟังความคิดเห็น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย และการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสังเคราะห์ในลักษณะของการบูรณาการข้อมูล เพื่อให้ได้คำตอบที่นำไปสู่การวิจัยและการจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยการจัดตั้งศาลตุลาการและวิธีพิจารณาคดีตุลาการ แล้วนำเสนอเป็นความเรียง (Descriptive)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการจัดตั้งศาลศุลกากรและวิธีพิจารณาคดีศุลกากร ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

การจัดทำกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง

ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดการจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยการจัดตั้งศาลตุลาการและวิธีพิจารณาคดีตุลาการที่เป็นปัญหา กระบวนการระงับข้อพิพาทตามกระบวนการยุติธรรม จากการที่ไม่มีวิธีพิจารณาคดีตุลาการเป็นการเฉพาะที่ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุน และได้คำตอบที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ 20 ปี ข้อ 6 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ประเด็นที่ 7 กฎหมายต้องทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทต่าง ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงโดยมีโครงสร้างของกฎหมายการจัดตั้งศาลตุลาการและวิธีพิจารณาคดีตุลาการ ที่นำเอาทฤษฎีการใช้อำนาจรัฐ หลักการจัดเก็บภาษีอากรที่ดี หลักการค้าระหว่างประเทศ พิธีการตุลาการ และระบบการพิจารณาคดี มาใช้ในการวิเคราะห์จนกระทั่งได้คำตอบเป็นกฎหมายต้นแบบว่าด้วยการจัดตั้งศาลตุลาการและวิธีพิจารณาคดีตุลาการ ที่มีโครงสร้างของกฎหมายแบ่งเป็น 2 ส่วน และ 6 หมวด ประกอบด้วย

1. ส่วนที่ 1 การจัดตั้งศาลศุลกากร

ศาลศุลกากร หมายถึง ศาลถาวรที่เป็นศาลชำนาญพิเศษรับพิจารณาคดีศุลกากรเป็นการเฉพาะโดยมีคณะตุลาการศาลเฉพาะคดี ซึ่งการจัดตั้งศาลศุลกากรมีสาระสำคัญหลัก ประกอบด้วย

1) หมวด 1 ขอบเขตอำนาจศาลและที่ตั้ง

ขอบเขตอำนาจศาลของศาลยุติธรรม หมายถึง ขอบเขต หรือเขตพื้นที่ที่ศาลยุติธรรมรับผิดชอบในการรับพิจารณาพิพากษาคดีศาลการที่จะเกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ หรือในแต่ละด้านศาลการ

(1) ศาลอุทธรณ์กลาง รับพิจารณาพิพากษาคดีที่เกี่ยวข้องพิพาทจากพิธีการศุลกากรในส่วนกลาง ตั้งอยู่ที่ กรุงเทพมหานคร มีขอบอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีศุลกากรตลอดพื้นที่กรุงเทพมหานคร จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรสาคร

(2) ศาลสถลการภูมิภาค แบ่งออกในแต่ละภูมิภาคและตั้งอยู่ใน 4 ภาค คือ

ศาลากลางการภูมิภาคที่ 1 ตั้งอยู่ที่จังหวัดชลบุรี มีเขตอำนาจพิจารณาคดีศุลการในพื้นที่จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดสระแก้ว จังหวัดจันทบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดระนอง จังหวัดชุมพร

ศาลากลางกรมวิภาคที่ 2 ตั้งอยู่ที่จังหวัดหนองคาย มีขอบเขตอำนาจหน้าที่ในพื้นที่ของจังหวัดประกอบด้วย จังหวัดอุดรราชธานี จังหวัดบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย จังหวัดเลย จังหวัดนครพนม

ศาลากลางกรมวิภาคที่ 3 ตั้งอยู่ที่จังหวัดเชียงร่าย มีขอบเขตอำนาจหน้าที่ในพื้นที่ของจังหวัดประกอบด้วย จังหวัดเชียงร่าย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดตาก จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ศาลศาลการภูมิภาคที่ 4 ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช มีขอบเขตอำนาจหน้าที่ในพื้นที่ของจังหวัด ประกอบด้วยจังหวัดกระบี่ จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดภูเก็ต จังหวัดสงขลา จังหวัดสตูล จังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาส จังหวัดปัตตานี

2) หมวด 2 ศาลศาลการ

ในศาลศาลการ แยก ศาลออกเป็น

ศาลแผนกคดีแพ่ง รับพิจารณาคดีศาลการที่เป็นข้อพิพาททางแพ่ง

ศาลแผนกคดีอาญา รับพิจารณาคดีศาลการที่เป็นข้อพิพาททางอาญา

ศาลแผนกคดีปกครอง รับพิจารณาคดีศาลการที่เป็นข้อพิพาททางปกครอง

ศาลศาลการกลาง

ให้มีอธิบดีผู้พิพากษาศาลศาลการกลางหนึ่งคน และมีรองอธิบดีผู้พิพากษาหนึ่งคน

ศาลศาลการภูมิภาค

ให้มีผู้พิพากษาหัวหน้าศาลศาลการภูมิภาคศาลละหนึ่งคน

ศาลศาลการ มี 2 ชั้นศาล คือ ศาลศาลการชั้นต้น และศาลศาลการชั้นอุทธรณ์

3) หมวด 3 ประเภทคดีพิจารณาพิพากษา

ประเภทคดีพิจารณาพิพากษา หมายถึง ข้อพิพาทแต่ละลักษณะของความผิดที่ระบุไว้ตามพระราชบัญญัติศาลการ ซึ่งคาบเกี่ยวและสามารถที่จะเป็นไปได้ทั้ง 3 ประเภทคดี คือ เป็นคดีแพ่ง คดีอาญา หรืออาจจะเป็นคดีปกครองก็ได้ โดยกำหนดให้นำข้อพิพาทต้องยื่นฟ้องคดีที่ศาลศาลการ โดยแยก ประเภทคดีตามความผิดดังนี้

(1) ความผิดทางแพ่ง หมายถึง ความผิดทางแพ่งเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าอากรทั้งขาเข้า ขาออก หรือการชำระหนี้ค่าอากร การบังคับคดีหรือหลักประกัน และอุทธรณ์คำวินิจฉัยของเจ้าพนักงานหรือคณะกรรมการตามกฎหมายเกี่ยวกับการศาลการ ตามพระราชบัญญัติศาลการ

(2) ความผิดทางอาญา หมายถึง ความผิดทางอาญาที่มีบทลงโทษจำคุกหรือปรับหรือริบของกลางตามพระราชบัญญัติศาลการ กำหนดให้ศาลศาลการมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับความผิดทางอาญา การสำแดงเท็จ การนำเข้า ส่งออกของต้องห้ามต้องกักตัก การหลีกเลี่ยงการชำระค่าอากร การลักลอบการนำเข้า ส่งออกสินค้า ตามพระราชบัญญัติศาลการ

(3) ความผิดทางปกครอง หมายถึง การโต้แย้งคำสั่งที่เจ้าพนักงานศาลการ ได้มีการออกแบบการประเมินค่าอากร หรือคำสั่งอื่น ๆ ที่ออกคำสั่งจากเจ้าพนักงานบังคับให้ผู้ประกอบการทำการชำระค่าภาษีอากร หรือการคืนเงินประกันภาษีอากร

กำหนดให้ศาลศาลการเป็นศาลยุติธรรมชั้นต้นตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรมและให้นำบทบัญญัติแห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรมมาใช้บังคับโดยอนุโลม

4) หมวด 4 ผู้พิพากษาในศาลศาลการ

(1) ผู้พิพากษาในศาลศาลการ แยกเป็น

ผู้พิพากษาที่เป็นตุลาการ มีคุณสมบัติเป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับภาษีอากรหรือผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับการพิจารณาภาษีอากร

ผู้พิพากษาสมทบ มีคุณสมบัติ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทางด้านการค้า เป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการนำเข้า ส่งออกสินค้า เป็นการเฉพาะและมีความเข้าใจธรรมชาติของคดีศาลการ

2) องค์คณะผู้พิพากษา ในศาลศาลการ มี 2 คน ประกอบด้วยผู้พิพากษาอย่างน้อยหนึ่งคน และผู้พิพากษาสมทบอย่างน้อยหนึ่งคนเป็นองค์คณะที่จะสามารถทำการพิจารณาพิพากษาคดีหรือการออกคำสั่งใด ๆ ได้

2. ส่วนที่ 2 วิธีพิจารณาคดีศาลการในศาลศาลการ

หมวด 5 วิธีพิจารณาคดีศาลการในศาลศาลการ

1) ส่วนที่อนุโลมใช้บังคับตามประมวลกฎหมายอื่น

(1.1) คดีอาญา ในคดีอาญากำหนดให้คงไว้ด้วยการอนุโลมให้นำบทบัญญัติของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลมในกระบวนการวิธีพิจารณาคดีศาลการในศาลศาลการ มีประเด็น ดังต่อไปนี้

การจับกุม ผู้ที่กระทำการลักลอบนำเข้า หรือส่งออกสินค้า ที่ไม่ผ่านกระบวนการพิธีการศาลการ และต้องนำตัวผู้กระทำความผิดส่งให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อดำเนินการควบคุมขังและสอบสวน

การสอบสวน กระบวนการสอบสวนผู้กระทำความผิดของพนักงานสอบสวน ก่อนที่จะนำผู้กระทำความผิดส่งพนักงานอัยการเพื่อส่งฟ้องต่อศาลศาลการ ทั้งนี้ ขั้นตอนและกระบวนการการสอบสวนดังกล่าวนี้ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาบังคับใช้โดยอนุโลม จากนั้นให้พนักงานอัยการนำตัวผู้กระทำความผิดส่งฟ้องที่ศาลศาลการ แผนกคดีอาญาเพื่อเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีในศาลศาลการต่อไป

คดีอาญาส่วนอื่นให้ใช้วิธีพิจารณาคดีศาลการ

(1.2) คดีแพ่ง กำหนดให้กระบวนการวิธีพิจารณาคดีในส่วนที่เป็นทางแพ่งตาม และตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติศาลการ จะไม่มีการอนุโลมการบังคับใช้กฎหมายอื่นแต่อย่างใด

(1.3) คดีปกครอง ในกระบวนการวิธีพิจารณาคดีศาลการที่เกี่ยวข้องกับการโต้แย้งคำสั่งการประเมินภาษีอากร การคืนภาษีอากร การคืนหลักประกันตามพระราชบัญญัติศาลการที่ถือว่าเป็นคำสั่งทางปกครอง จะไม่มีการอนุโลมการบังคับใช้กฎหมายอื่นแต่อย่างใด

2) ส่วนที่เป็นประเด็นเฉพาะสำหรับวิธีพิจารณาคดีศาลการ

ส่วนที่เป็นประเด็นเฉพาะสำหรับวิธีพิจารณาคดีศาลการ ในศาลศาลการ และวิธีพิจารณาคดีศาลการในศาลศาลการ มีสาระสำคัญหลัก ประกอบด้วย

(2.1) วิธีพิจารณาคดีศาลการในศาลศาลการ อันเกี่ยวกับการทำคำฟ้องหรือการยื่นฟ้อง การยื่นบัญชีระบุนาย การชี้สองสถาน การอ้างพยานหลักฐานของคู่ความทั้งสองฝ่าย และการอ่านคำพิพากษา หรือคำสั่งของผู้พิพากษาของแต่ละแผนกคดีในศาลศาลการ เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายต้นแบบว่าด้วยการจัดตั้งศาลศาลการและวิธีพิจารณาคดีศาลการ

(2.2) ระบบการพิจารณา กำหนดให้ใช้ระบบการไต่สวน เพราะเพื่อให้องค์คณะผู้พิพากษาได้ทำการไต่สวนพยานให้ได้ข้อเท็จจริงอย่างแท้จริง

6) หมวด 6 การอุทธรณ์

อุทธรณ์ คดีศาลการ ให้คู่ความทั้งสองฝ่ายยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลศาลการชั้นต้นแต่ละแผนกคดีดังกล่าวภายใน 30 วันนับตั้งแต่วันที่อ่านคำพิพากษา และให้อุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์คดีชั้นอุทธรณ์พิเศษ ซึ่งการพิจารณาพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์คดีชั้นอุทธรณ์พิเศษถือเป็นที่สุด

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องกฎหมายต้นแบบว่าด้วยการจัดตั้งศาลศาลการและวิธีพิจารณาคดีศาลการ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

เพื่อจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยการจัดตั้งศาลศาลการและวิธีพิจารณาคดีศาลการ พบว่า เป็นศาลศาลการที่เป็นศาลชำนาญพิเศษที่มีผู้พิพากษาที่มีประสบการณ์เฉพาะและมีผู้พิพากษาสมทบ โดยมีกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีที่ใช้ระบบการไต่สวนและรวมคดีศาลการที่พิพาททั้งคดีแพ่ง คดีอาญา และคดีปกครอง ขึ้นในศาลศาลการเดียวกัน มี 2 ส่วน มีสาระสำคัญหลักประกอบด้วย ส่วนที่ 1 เป็นส่วนการจัดตั้งศาลศาลการ มีสาระสำคัญหลักประกอบด้วยขอบเขตอำนาจและที่ตั้ง แผนกคดีในศาลศาลการ คุณสมบัติผู้พิพากษา ประเภทคดีในศาลศาลการ ผู้พิพากษาศาลการ ผู้พิพากษาสมทบ และองค์คณะผู้พิพากษา รวม 4 หมวด และส่วนที่ 2 เป็นส่วนวิธีพิจารณาคดีศาลการ มีสาระสำคัญหลักประกอบด้วยวิธีพิจารณาคดีศาลการ ระบบการพิจารณาคดีในศาลศาลการ และการอุทธรณ์ รวม 6 หมวด

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องกฎหมายต้นแบบว่าด้วยการจัดตั้งศาลศาลการและวิธีพิจารณาคดีศาลการ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

กฎหมายต้นแบบว่าด้วยการจัดตั้งศาลศาลการและวิธีพิจารณาคดีศาลการ ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

1. ส่วนที่ 1 การจัดตั้งศาลศาลการ

1) ส่วนที่ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีศาลการ ที่มีผู้พิพากษาศาลการและผู้พิพากษาสมทบ ซึ่งการจัดตั้งศาลศาลการนั้นเป็นศาลชำนาญพิเศษที่มีความเฉพาะของผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีพิพาทที่มีลักษณะคล้ายกับศาลชำนาญพิเศษอื่น เนื่องจากมีผู้พิพากษาศาลการกับผู้พิพากษาสมทบ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อความเข้าใจในสภาพของปัญหา เนื่องจากผู้พิพากษาสมทบมีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญโดยตรงกับกระบวนการค้าระหว่างประเทศที่จะช่วยเสริมข้อมูลที่ถูกต้องให้แก่ผู้พิพากษาศาลการโดยตรง จึงเป็นประโยชน์ต่อความน่าเชื่อถือในความยุติธรรมของศาล ส่งผลดีต่อการค้าระหว่างประเทศ

2) ระบบการไต่สวนมีประโยชน์ต่อการค้นหาพยานหลักฐานในข้อพิพาทในคดีศาลการ เนื่องจากบางครั้งข้อมูลสำคัญที่จะเป็นประโยชน์ต่อการค้นหาพยานหลักฐานในข้อพิพาทของคดีศาลการ เนื่องจากบางครั้งข้อมูลสำคัญที่จะเป็นประโยชน์ต่อการอ้างเป็นพยานหลักฐานในคดีนั้น เป็นเอกสารราชการ ซึ่งหากคู่ความที่เป็นภาคเอกชนก็อาจจะมีปัญหาความยุ่งยากในการค้นหาพยานหลักฐานหรือร้องขอพยานเอกสารต่างๆจากหน่วยงานราชการ แต่หากใช้ระบบการไต่สวนในการพิจารณาคดีแล้ว ผู้ที่จะทำหน้าที่ค้นหาพยานหลักฐานมาประกอบการพิจารณาคดีก็คือผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่ไต่สวนคดี ที่เป็นเจ้าหน้าที่ของภาครัฐ และมีความน่าเชื่อถือในความถูกต้องและความยุติธรรม ดังนั้นจึงไม่ยุ่งยากนักหากจะร้องขอพยานเอกสารราชการมาใช้เป็นพยานเอกสาร จึงเป็นข้อดีของระบบการไต่สวน

3) ศาลศาลการที่ตั้งขึ้นมานั้น มีชั้นศาลเพียง 2 ชั้นศาลคือศาลศาลการชั้นต้นและศาลศาลการชั้นอุทธรณ์และคำพิพากษาของศาลศาลการชั้นอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด นั่นหมายความว่าคู่ความไม่สามารถที่จะทำการฎีกาได้อีกต่อไป ซึ่งก็จะเป็นการทำให้การพิจารณาคดีศาลการมีความกระชับ ใช้ระยะเวลาที่สั้นลง จึงเป็นประโยชน์ในเชิงการค้าระหว่างประเทศ

2. ส่วนที่ 2 วิธีพิจารณาคดี

ในกฎหมายกำหนดให้คดีศาลการที่มีได้ทั้งคดีอาญา คดีแพ่ง และคดีปกครอง ที่เมื่อมีข้อพิพาทที่เป็นไปได้ทั้ง 3 คดี ที่เกิดขึ้นมาแล้วก็จะนำข้อพิพาทที่เป็นคดีไปฟ้องยังศาลโดยตรง จึงทำให้วิธีพิจารณาคดีที่มีความแตกต่างกันและเกิดความล่าช้า เนื่องจากผลของคดีที่ออกมาไม่สามารถที่จะตอบได้อย่างเบ็ดเสร็จในทิศทางเดียวกัน เนื่องจากในแต่ละศาลนั้นมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาคดี ศาลจะไม่ก้าวล่วงซึ่งกันละกัน แต่หากในกระบวนการวิธีพิจารณาที่เป็นได้เป็นข้อค้นพบจากการวิจัยนี้ ได้นำเอาคดีทั้ง 3

ประเภทนี้มารวมไว้อยู่ในศาลสุลการเดียวกัน เพียงแต่องค์กรศาลที่พิจารณาแยกส่วนออกเป็นแผนกแตกต่างกัน แต่ก็ยังคงอยู่ภายใต้สังกัดของศาลสุลการเดียวกัน จึงทำให้กระบวนการพิจารณานี้มีความกระชับมากขึ้น และน่าจะทำให้ผลของการพิจารณาตัดสินคดีมีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น จึงสร้างความยุติธรรมให้เกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

กฎหมายต้นแบบว่าด้วยการจัดตั้งศาลสุลการและวิธีพิจารณาคดีสุลการนี้ เสนอแนะให้นำเสนอเข้าสู่สภาผู้แทนราษฎร และให้นำเข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภา เพื่อตราเป็นกฎหมาย เมื่อกฎหมายผ่านการพิจารณาของฝ่ายนิติบัญญัติแล้ว ให้ฝ่ายรัฐบาลจัดทำงบประมาณเพื่อที่จะดำเนินการจัดตั้งศาลสุลการและสรรหาผู้พิพากษาศาลการ และผู้พิพากษาสมทบที่มีความเชี่ยวชาญเข้ามาทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีสุลการต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในครั้งต่อไปเสนอแนะให้วิจัยเรื่องข้อกำหนดคดีสุลการ ในศาลสุลการ เพื่อเป็นคู่มือและแนวทางในทางปฏิบัติ สำหรับให้คู่ความหรือประชาชนทั่วไปสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องให้เกิดความชัดเจนเป็นรูปธรรม

กิตติกรรมประกาศ

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถของศาสตราจารย์ ดร.สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ ที่ให้ความอนุเคราะห์และให้ความเมตตา รับเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และได้สละเวลาให้คำแนะนำหลักการทางวิชาการที่เป็นประโยชน์อันมีคุณค่าอย่างยิ่งยวด ในการจัดทำวิทยานิพนธ์นี้ให้สำเร็จสมบูรณ์ และกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์ รับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และร่วมให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์ ให้คำแนะนำ ให้ข้อคิดอันเป็นคุณประโยชน์ต่อการจัดทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่สละเวลาอันมีค่าที่ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก การร่วมแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของทุกท่านอันมีความสำคัญต่อการจัดทำวิทยานิพนธ์ เพื่อให้ร่างกฎหมายมีสาระสำคัญครบถ้วนสมบูรณ์ตามวิธีวิทยาการวิจัยที่ได้กำหนดไว้

เอกสารอ้างอิง

- ชูชาติ อัครโรจน์. (2549). *รวมกฎหมายสุลการและกฎหมายพิทักษ์อัตราสุลการ*. กรุงเทพฯ: เดือนตุลา
- _____. (2563). *รายงานการตรวจพบการกระทำความผิดประจำเดือน: 2563*. กรมสุลการ
- เจียรไท สุนทรนนท์. (2539). *คำอธิบายพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลภาษีอากรและวิธีพิจารณาคดีภาษีอากร พ.ศ. 2528 และข้อกำหนดคดีภาษีอากร พ.ศ. 2539*. กรุงเทพมหานคร: ศาลภาษีอากรกลาง
- มานิช รอดสม. (2555). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมายสุลการและกฎหมายว่าด้วยพิทักษ์อัตราสุลการ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บริษัท จี-การ์ด จำกัด.
- สุนีย์ มัลลิกะมาลย์. (2560). *วิธีวิทยาการวิจัยทางนิติศาสตร์และสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: อาทิตยาเนี่ย.